

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XII. Quæ orationis sint adjumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

lis salutem. Deus me orantem vultu non benevolo respiciet. Ab amicis dulcari vult, aut ab iis certe, qui prius inimicitias ponunt, quam Deum patrem suum appellant.

Isaias vates Hebreus cassæ orationis culpam omnem Israëlis sceleribus impingens: Peccata vestra, inquit, abscondent faciem ejus à vobis, ne exaudiatis. Aures

*Isai. c. 59.
vers. 2.*

*Hier. Thbre.
c. 3. v. 42.
Ibid. v. 44.*

divinas, quod minus preces vestras audiant, delicta vestra obferant. Audit Deus, sed non aversus à te. Hoc ipsum malum Hieremias deflens: Nos, ait, inique egimus, & ad iracundiam provocavimus: idcirco tu inexorabilis es.

Hæc illa nubes est, que inter Deum & hominem operatur, ne transcat oratio. Hæc densa nubila sunt, eomissa criminis, que ascendunt per corde pravo, velut ex uliginosa & palustri terræ. Verum ex atris his nubilis tonitrua, grandines, fulmina prorumpunt, è peccatis ira, indignatio & furor Dei nascitur. Hoc iis singulariter nec sine formidine considerandum, qui sapientius quidem moniti, nihilominus ad genium vivunt, & animo suo non obsequi nefas ducunt. Nec tamen omnem pietatis lensum in se volunt creari extindunt. Hos Salvianus acriter confitens: Quæ oratio est, inquit, ut doleamus nos non audiri à Deo, cum ipsi Deum non audiamus, & susurreximus non respici à Deo terras, cum ipsi non respiciamus ad celum? & molestum sit despici à Domino preces nostras, cùm precepta ejus despiciantur a nobis? Fas nos pares Domino nostre esse, quis est justus queritur locus, hoc pati quemquam quod fecerit? Salvo ex quod probare facile pessum, nequaquam nos pati illa, quæ facimus, & mitius multò nobiscum Deum agere, quam nos cum Deo.

Exploratissimum nobis sit, quod Salomon pronuntiat: Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis. Et qui obdurat aures suam ad clamorem pauperum & ipse clamabit, & non exaudetur. Hoc igitur semper obverseetur animo: Audi audiendum. Vis preptum Dominum? sis attentus famulus. Alioquin idem Salomon Dei iussu tibi occinet: Invocabunt me, & non exaudiam: Mani consurgent, & non tenuerint me, eo quod exsahuluerint disciplinam, & timorem Domini non suscepserint.

Iure merite patiens, quod facis. Non audis? nec igitur audiendus es. Par pari referetur. Tu monita spernis, conciones negligis, reprehensionem nullam admittis. Tu quoque sperneris, ne dubita, negligis, & ad Dei conspectum non admitteris. Non audiens non audieris, opposuisti nullem, ne transiret oratio. Ut igitur Deus preces nostras audiat, nos leges Dei audiamus: ut nostras nobis condonet noxas, nos cunctas inimicis nostris ignoscamus injuras, ut nostros supplices libellos admittant, nos quoque aduentum prepucrum desideria excipiamus. Hæc pari procedunt, pari audi audiendum.

CAPVT XII.

Quæ orationis sint adamenta.

Avgusto narrat Suetonius tam delicatas & teretes tuile aures, ut verba edisset obsoletiora, & sermonem amaret purum & elegantem, qui sententiam quam apertissime declararet. Idcirco nonnullus cum amicorum tum cognitorum suorum felicibus perstrinxit. Agrippina neptem laudavit ob ingenium, sed opus est, aiebat, te dare operam, ne molefit loquaris. Marcum Anterium, qui Oratoris nomen affectabat, falsè notabat, velut ea scribentem, qua homines mirarent portius, quam intelligent. Mecenatem virum cetera eruditum, & sibi perquam familiarem, sed styllo lascivitem, delicias parum viriles sectantem, verbis quæsitis, & ad venustatem compositis nimium exuberantem, facta epistola irritit. Hanc porro epistolæ clausulam adjectit: Vale mel gentium, ebur ex

Hetruriâ, laser Aterinum, adamas supernas, Tyberium margaritum, &c. His jocis amici orationem nimilum cincinnatum exagitans, voces ac sententias interpratas, factores appellares solitus est. Sicut forensi Rhetoricae colores sunt, sua, illi lumina, sed scienter iis utendum est: Eodem prorsus modo habet suos & Cœlestis Rhetoricae colores, habet sua quoque lumina, sed opus est, ut iis orator christianus perit sciat ut. Capite superiori orationis impedimenta ac via propinquimus, nunc ejusdem adjumenta, colores ac lumina proponemus.

S. I.

Primus orationis color, Gratiarum actio. Metuendum valde, ne plurimi hominum, grandi ære alieno laborent, ob solum gratiarum defectum. Innumeris quotidianis beneficiis à Deo afficiuntur, sed heu rara & frigida est gratiarum actio. A Deo nobis corpus, animus, corporis, animi bona, valetudo, facultates, eruditio, tot præsentis vite commoda, tot futurae certissima promissa sunt. Quid nos leprosi sumus, sanamur sed meritan benefactori gratiam non persolvimus. Revera grandisculpa, tantumque vulgator, quantò minùs à tot ingratis hominibus extimatur. Verissime dixit Seneca: Inter plurima maximè viitia, nullum est frequentius, quam ingratia animi. Aded autem hoc turpe vitium est, et de ingratis etiam ingrati conquerantur, cùm in teritum hoc omnibus hæreat, quod omnibus displaceat.

B Non solum ingratus est, qui beneficium accepisse se negat, quod accepit, sed etiam qui dissimulat; ingratis omnium, qui oblitus est. Et dubium sit, utrum qui benevolentia vocemus, an cum, apud quem gratia beneficij inveniatur, an illum, apud quem etiam memoria. Ingratissimus omnis, qui oblitus est. Et dubium sit, utrum qui benevolentia vocemus, an cum, apud quem gratia beneficij inveniatur, an illum, apud quem etiam memoria.

Virtutis oculi sunt, qui lucem reformidant; cæci, qui non vident. Nimirum ingratus est, qui, quod in prima parte animi possum est debuit, & semper occurtere, ita se posuit & abiicit, ut in ignorantiam verteretur: appetit illum non saepe de reddendo cogitasse, cui obrepit oblitio.

C Infinitis nominibus Deo sumus obstricti, & nihilominus tot beneficiorum memoriam flagitosè perdimus. Nulla profectio sit oratio, quæ gratiarum actione caret. Et mente & ore assidue verlanda sum illa verba: Deo gratias. Benedic u Deus in aeternum: Te Deum laudamus. Benedic Domini in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in eternum misericordia ejus. Assidua gratiarum actio mira placet Deo, qui turbam ingratorum odit, aversatur, & arcit. Et multa sanè beneficia Deus non confert, ne conseruat in ingratis. E contrario eos, qui suo benefactori memores sunt, beneficis obruit. Nam qui primo beneficio gratias egit, secundum promeruit. Ita donis dona cumulantur. Quapropter omnis oratio, simul etiam sit gratiarum actio. Ut accipias, ora, quia jam acceperisti, gratias age. Hoc expressissime Paulus præcipiens: In omni oratione, inquit, & oblatione cum gratiarum actione petitiones vestra intodeskant apud Deum.

D Sal germanicum & planè pretiosum aroma tanti usus est, ut cibis pœnit omnibus cōdidiens adhibeat. Luscula, carnes, olera, pultes, rapa, panis ipse, ciborum optimus, saliendus est. Hoc nobis aroma pre Indiarum cibis sacaro, pipere, cinnamo est: ricer cibi, qui aromaticæ hoc perperi nolunt, in iis salubres judicandi. Ejus indolis est omne pomii genus. Cibus vel id est superbus: sed certè malignus, quod aroma nobilissimum cibus est aspernatur. Oratio ut cibus est, Deo gratissimus, qui Deo gratissime perspergatur, insulsus est & ingratus. Quo sensu Chrysostomus: Omnis, inquit, oratio nostra gratiarum actione non caret. Qui non semper Deo gratias agit, prohibet quasi Deo, ne sibi amplius beneficjat: quasi dicunt: Cessa, gratias Domine, cessa beneficere, nam & ego cessò gratias agere. Rex

Orationis
colores:

1. Orationis
color: Gratiarum
actio.

Sent. I. 1.
de benef. 1. initio.

Ingratissi-
mus est,
qui bene-
volentia
vocemus,
apud quem
etiam memo-
ria.

oblitus est,

pejorare
vocemus,
apud quem
etiam memo-
ria.

gratias age,
apud quem
etiam memo-
ria.

Rex

Rhetorica Cœlestis Liber I. Caput XII.

95

*Psal 70.
v.7. & 8.*
Rex Hebreus David in divinas laudes mirificè accensus: Repleatur, inquit, os meum laude: ut cantem gloriam tuam, totâ die magnitudinem tuam. In te cantatio mea semper. Paratissimus est horis omnibus Deum laudare, Deo gratias agere, totâ die magnitudinem Dei extollere. Quod Augustinus explicans: Quid est, inquit, totâ die? hoc est sine intermissione laudare. In proferis, quia tu Deus, consolans; in adversis, quia corrigis. Antequam esses, quia me fecisti; cum esses, quia salutem dedisti. Cum peccatum, quia ignorasti; cum conversus essem, quia adiuvasti; cum perseveraveris, qui coronasti.

*Chrys. hom.
25. m. 2. a.
& tract. de
Symb.
Beneficio-
rum me-
moria est
beneficio-
rum custos;
p. 25.
v. 3.*
Augustini dicit Chrysoftomus accendens: Optima, inquit, beneficiorum custos est ipsi beneficiorum memoria, & perpetua confessio gratiarum. Admoveo vos, ut Dominum semper benedicatis. Si venerint mala, benedicate & diffundentur mala. Si prospera venerint, benedicate & perseverabunt bona prospera. Iugiter sibi subvenire facit, cui collarum beneficium ante oculos semper afficit. Quod observans rex David: Quoniam, ait, misericordia tua ante oculos meos est. Idcirco in omni oratione petitiones nostræ innocentiam apud Deum cum gratiarum actione. Rhetorica cœlestis color optimus, gratiarum actio.

§. II.

*2. Oratio-
nis color:
Omnium
quæ in ora-
tione Deo
proponuntur
cum Christi
conjunctione.*
A lter Rhetorica color, Orationis & omnium, quæ orationis color: A in oratione Deo proponuntur, cum Christi promeritis conjunctione. Ecclesia hic exemplo prædit, quæ orationes omnes hac solemnis clausula confignat. Per Christum Dominum nostrum. Ita orationes & actions nostræ Christi orationibus & actionibus conjunctæ unum quid fiunt, veluti cum aliquo aquæ gutta jæ vini dolio miscentur.

*Blas. Mo.
nil. spirit. e.
3. f. n.*
Ludovicus Blasius luculento testimonio, quæ diximus, confirmat. Hæc ipsa scriptoris verba sunt: Cum Gertrudis virgo in opere quodam magnâentiens difficultatem diceret Deo Patri: Domine, hoc opus offeristi in laudem æternam, per unicam Filium tuum, in virtute spiritus sancti; intellexit, quod quidam pîe offertur Patri per Filium, illud mirificè supra humanam æstimationem nobilitatur, & redditur Deo Patri acceptum. Quemadmodum viride vel aureum appareat, quidquid per vitrum aut gemmanæ viridis aureive coloris conspicitur. Exemplo res demonstratur. Cum quis in eam tolerat, aut itipem erogat, ita Deum alloquentur: Pater æternæ, hic ego unicus: fero guttulam, sed eam in mare meritorum Christi Filij tui coniunctio: placet tibi, odo, haec mea oblatione. Aut brevius. Hanc ego abstinentiam, hanc eleemosynam, hunc ego laborem meum cum Domini Iesu promeritis conjungo.

Tali affectu hominis, tali pretio Christi: Salvatoris oblata Deo, non possunt non plurimum placere. Sic vilissimæ actiones nostræ, sic omnes, quas toleramus miseriæ, actionibus & doloribus Christi copulatæ summan induunt dignitatem. Sic aurum fit plumbum, sic vini generositatem aqua obtinet, sic vitrum gemmæ pretium acquirit, ita frigus in saluberrimum calorem transit, ita lutum in fragrassimum thus mutat, ita terræ sordes thesauris cœli sociatae, inter cœlestes gazas numerantur.

Hanc nostrarum cum Christi actionibus conjunctionem Paulus explicatissime commendans: Omne, inquit, quodcumque facitis, in verbo & opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Atque hic secundus est Rhetorica cœlestis color, nostrarum cum Christi actionibus ac promeritis conjunctione.

§. III.

*3. Oratio-
nis color:
Eleemosynæ*
Tertius est, Eleemosyna, & venia inimici data. Inter impedimenta orationis & vita, Duritatem cordis,

A tertio loco numeravimus. Hic illi color oppositus est, *na, & venia inimici data.* Aug. in ps. 42. fine om. nino.

Iacob jam tumulo vicinus, filius fatalem lectulum cingentibus, tabellas testamentarias conscribens, & civis filium debitam partem assignans, demum ad Iosephum versus: En ego morior, inquit, & erit Deus vobiscum, reducetque vos ad terram Patrum vestrorum. Ut autem nôris quam ego te semper charum habuerim, do tibi partem unam extra fratres tuos, quam tuli depanu Amorhei in gladio & arcu meo.

Quis obsecro hic gladius, quis arcus iste? Iacob vit simplex & rectus habitans in tabernaculis, quando unquam gladium strinxit? ecquando armis usus est? E Chanaan in Mesopotamiam properans, folio armatus bacillo transiit Iordanem. Vnde igitur illi hec præda gladio & arcu comparata? Chaldaeus interpres sic verba componit: Quam tuli de manu Amorrei, oratione meâ & deprecatione. En gladium Iacobi, en arcum. Tunc autem gladium strinxit, tunc arcum intendit, cum pro hoste capitali Esau orauit. Ita quidem Iacob pugnavit. Hinc Ephrem Syrus: Si inter orandum, inquit, animam vagari permittas, eis velut qui tenet quidem arcum, verum sagittam contra adversarium dirigere nequit, illam in vanum nullâ certâ intentione emittens.

Verum, oratio apud Deum èst efficacior, quod Oratio magis offensus fuerat orator ab his, pro quibus orat. p. 10. inimi- Orantis enim patientia, vnde confort orationi. Quem cis apud ad contumelias taentem nemo audit, eum benevolenter audit Deus in oratione deprecantem. Hominis patientis deprecatio non refert repulsam. Mitteritur à Deo Propheta, qui regis Ieroboami sacrilegia reprehenderet. Irato rege violentam manum extendebat, subiit exaruit manus ejus, nec valuit eam retrahere ad se. Sed orante illicet Prophétâ, reversa est manus regia ad v. 4. & 6. eum, & facta est sicut prius. Cur impius rex à pœna ob tam gravem culpani irrogatâ tam citâ liberatus? Prophétâ injuriam patientis oratio intervenit. Offendit Prophétâ mansuetudinem, ait Theodoretus & Deus cle- Theodoretus mentiam: nam petiit, & Deus dedit medlam. 9. 42.

Cum olim Deus efficacissimam sibi que gratissimam orationem laudare instituisset, Moës & Samuel orationes memorans: Si sleriter Moses & Samuel co- Hier. c. 1. 4. ram me, inquit, non est anima mea ad populum istum. Hic v. 1. Gregorius questionem ponens: Quid est, inquit, quod Gregorius hom. Moses & Samuel ceteris Patribus in postulatione preferuntur? 27. in Euæ Nisi quod hi duo tantummodo in cunctâ Testamenti veteris se- 31. & 1. 9. serie, pro inimicis suis leguntur orisse? Vnus à populo lapidibus im- Moral. c. 9. Cur Moës petitur, & tamen pro lapidatoribus suis Dominum deprecatur. & Samuel Alter ex principatu ejicitur; & tamen rogatus ut Dei exora- ceteris pa- retur, statut dicens: Absit à me peccatum, quod minus cessem tribus in orare pro vobis. Oratissima & efficacissima oratio pro oratione praefereatur.

Centen. Theologi tribus illis horis quibus terra rum orbis se tenebris involucrum obstupuit, Christum in cruce jam sublimem, ita quidem siluisse, ut toto eo tempore tacitus orarit ad Patrem. Quale autem hujus Christi orationis posuit exordium? Pater dimitte illis, quia ne- ordiū cùm scimus, quid faciunt. Veniam hostibus rogavit, sed & misericordibus à quibus crucifixus, vestes suas veluti eleemosynas distribuit. Cruentâ hæc trahem Christiane suspicie. Entuum hic gladium, en arcu tuum. Huic tu faggio- tias, si quas habes, impone & ejaculari; numquam errabunt illæ, omnia penetrabunt; cor ipsum cœlestis Patri reserabunt. Sed vide hunc tuum gladium ita stringas, hunc arcum tuum ita intendas, ut hostes tuos attingas & vulneres, sed prout suos Iacob, suos Christus attigit, & vulneravit. Iacob pro Esau inimico, Christus pro crucifixoribus hostibus oravit. Hæc amantium

amantium sunt vulnera. Pater dimittit illis. Et vos, o Christiani, dimittite, & dimittemini: cädem quippe mensura remitteret vobis. Quasi mensura divini amoris magnitudinem suam mutetur à iudicio humano, ut tantum sperare quisque debeat à Deo, quantum in alios consulterit, & candem expectare delicti veniam, quam erogaverit, modo per omnia eodem. Sed nonne æternâ obliovic delictum omnem sepeliri, nullamque illius memoriam in offensi animo relidere volumus? Quod igitur ab alio in causa nostra fieri optamus, id in aliorum delictis faciamus, memores illius: Prout vultis, ut faciam vobis homines, & vos facie illi similiter. Memores & illius: Quod ab alio oderis fieri tibi, vide, ne tu aliquando alteri facias. Quæcum facimus, an non nos ipsos in dies dannamus, orantes, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris? Nos non dimittimus; non ergo dimittit. Post injuriam non admittimus ullum in amicitiam; nec tu nos admittit. Excludimus post delictum in nos ab omni familiaritate nostrâ, exclude & tu à tuâ. Non fidimus: non fide. Non credimus illis nostra; non crede nobis tua. Non facimus illo socios honorum & honorum nostrorum, ne te facias nos tuorum. Nos debitos nostros ad Leonem, ad crucem postulamus; tu quoque nos, qui tui debito resumus, Leoni & cruci obijce. Non parcimus; non parce. Nos sententia nostra inimicos nostros ad inferos damnamus; quid restat, Domine, quâ ut nos etiam eodem deturbes? Hæc vestræ, Christiani, orationes sunt.

Aut ergo dimittite, aut vñtris ipsi sententiis perite. Si preces placet fundere non irritas, videte, (quod Augustinus monuit) ut geminas habeat alas oratio; ignorare delinquenti, donare agenti, veniam hosti, montam pauperi. Hæc Augustinus discretissimè pro lug-
fert. Aug. 10. 10. gestu non solùm explicans, sed altè animo infigens & identidem inculcans: Ecce, inquit, post sermonem fit Missa cœlum. Manebunt fideles, venient ad locum orationis. Scitis, quod accessori sumus, quid prius Deo dicturi sumus? Dimitte nobis debita nostra: sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Agite, ut dimittatis, agite. Veniet enim ad ista verba orationis: quomodo ea dicitis, quomodo nō dicitis? Postremò interrogo, dicitis, an non dicitis? odisti, & dicas? Respondebis mihi, ego non dico. Oras, & non dicas? odisti, & dicas? oras, & non dicas? Cito respondeo: Ergo si dicas, mentiris: si non dicas, nihil mereris. Observa te, attende te. Modo es oratus, dimitt ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cum corde tuo. Litiga inquam, litiga cum corde tuo. Dic cordi tuo: Noli odire: illud autem cor tuum, animus tuus odit adhuc. Dic animo tuo, noli odire. Quomodo orabo, quomodo dicam, Dimittit nobis debita nostra: possum quidem hoc dicere, sed quod sequitur, quomodo dicam? sicut & nos? Quid: sicut & nos dimittimus. Vbi est fides? Fas quod dicas, sicut & nos. Sed non vult dimittere anima tua, & contristatur, quia dicas ei: Noli odire. Responde illi: quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Quare tristis es? Noli odire, nec perdas me. Quare conturbas me? Spera in Deum. Langues, anhelas, agitudine fanicaria: non potes tibi tollere odium. Spera in Deum, medicus est, pro te peperit in ligno nondum est vindicatus. Quidvis vindicari? Ideo enim odisti, ut vindicari. Vide pendentem Dominum tuum, vide pendentem, & tibi de ligno tanquam de tribunalis præcipientem. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis? vide pendentem, audi præcentem, Pater ignoscit illis, quia neficiunt, quid faciunt. Sed potuit hoc Christus dicas mibi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille Deus: homo ego, homo ille, Deus homo: Deus ergo ut quid homo, si non corrigitur homo? sed ecce tibi loquor, o homo, multum est ad te imitari Dominum tuum, attende Stephanum conservum tuum. Certe Stephanus sanctus, bono erat, an Deus? homo erat, plane homo erat: hoc erat quod tu. Ced quod fecit,

Aug. 10. 10. 11. Tob. 12. 13. Matth. 6. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 998. 999. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1098. 1099. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1198. 1199. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1298. 1299. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1398. 1399. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1498. 1499. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1598. 1599. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1679. 1680. 1

sunt h^re preces, sed maximè his addendum: Domine, si vis. Quām multi doctrinam & eruditionem variam petunt, mālē petituri, nīs & hunc epilogum adjungant: Domine, si vis. Est, qui cum psalte regio vociferetur: Eripe me de manu inimicorum meorum, & a persequentiis me. Sed & huic precationi addendum, quod addidit psaltes: In manibus tuis fortis me: Hoc est, ego, Domine, paratus sum in utrumque, prout tibi vīsum fuerit: Si vis, potes me salvum inimicis meis subducere; si vis, potes me iis proterendum relinquere. Quācūque forse manu tua prodierit, mihi placebit. Scis, Domine, quām nec ipsum mīhi cālum, nec ipsa quidem placet beatitudo contra tuam voluntatem, quām minūs mea, vel alterius vāleudo poterit placere, si me vel alterum valere tibi displiceat? Domine, si vis, fiat, quod oro. Sin autem nolis, non fiat, obsecro, non fiat quod peto. Melius est repulsam pati te volente, quām votorum summam aſsequi, nolente te. Si vis, Domine, & prout vis, ita fiant omnia.

Pretiosissimus hic orationis color est, & qui nostris pictoris ultramarinum dicitur. Absque in differentiā & resignatione nulla potest placere oratio.

Quæserat olim quispiam e socio divi Francisci, Īgidiū: Quid tandem faciendum sibi censeret, quod D^ro gratissimum foret? Īgidius ut erat festivus sanctitatis, canere incēpit: Vnū uni, unū uni. Hæsit nonnullū alter, & fassus est se non allequi hoc responsū genus. Cui Īgidius. Tu, inquit, unicam habes amīmam, hanc unico Deo sine omni impedimento, ita integrē ac in differentiā trade, tanquam tu solus & D^r es in orbe sint: quidquid tu D^r m rogaveris, & quidquid tibi Deus conciderit, hoc animo quām resignationis accepta. Hæc pretiolā est oratio.

Hanc resignationis virtutem, Religiosus Ecclesiastes insigniter ob oculos ponens: Vitā inquit, & doctrinā suā Dominus in nobis efficere voluit, & intendit, ut liberū, resignato, ac immobili ferre discimus animo, si ab aliis fallaces ac seductores vocemur, seu alia quælibet verborum in nos concurrunt jacula & injuria; quibus bona fama & existimationis nostra vitetur integritas: si præterea non verbit tantum, sed operibus quoq; infestemur, si corporis nobis subtrahant necessaria; si non solum temporalia, quibus carere non possumus, nobis denegentur, sed ipsi quoque corporibus nostris injurya inferatur, & læsio, cui infinitas succedit; aut alia quævis pīca, seu dolor irrogetur, quæ iisdem corporibus nostris molestia possint adducere. Si præterea omnes actus nostros meliori, quo possumus, modo perficiamus, & ipsos nihil minus alii quām pessime interpretentur. Insuper ut hæc non solum ab hominibus feramus æquanimiter, sed ipsa quoque Domini flagella patienter toleremus, si nobis præsentia suæ consolacionem subtrahat, ad cōquē se à nobis elonget; ac si inter ipsum & nos murus sit interpositus, & si in labore & angustiis nostris, pro solatio & ope ad ipsum venientibus talem se nobis exhibeat, velut si oculos ad nostri occulat occursum, neque videre, neque audire nos volens, s^oloque nos in afflictionibus, ac miseriis nostris certate finat, sicut & ipse à patre suo relictus fuit. In his omnibus in ejus nos divinitate abscondere debemus, ut in ipsa nostrā desolatione immobiles permanentes, in nullā mortali creatura vel negotio solatium queramus, nisi in illo duntaxat verbo, quod & Christus ipse dicebat: Fiat voluntas tua.

Quocirca brevissima hæc clausula, si vis Domine, tam venustus, quām gratus orationis color est.

§. VI.

Q Vintus orationis color est, Animi clamor. Hoc affidavitum fuit psalmographo Hebreo, vociferari Tom. II.

5. Oratio-
nis color:
Animi clae-
mor.

Psal. 30.
v. 16.
Idem:

Chronicon
S. Francisci
parte 2. l. 7.
e. 20. mīhi
pag. 27. 1.

Taulorus in
Instit. c. 15.
mīhi pag.
35.

Matt. c. 16.
v. 42.

Aug. 10. 10.
f. 36. d.
verb. Dom.
circ. a.m.
Lac. c. 18.
v. 13.

A precando & clamare. Hinc illud sexcenties ingemintat, voce mā ad Dominum clamavi. Ad te, Domine, clamabo. Ad te, Domine, clamavi totū die. Clamavi in toto corde meo, exaudi me, Domine. Scio eūdēm, Domine, quām duo haec fideliter consequantur, homo totū corde clamans, & Deus exaudiens: ubi clamor precatus tam serius, ibi promptissimus annūtens assensus. Hinc David de omni corde suo laudavit Dominum.

Hinc rōgē dixit Gregorius: Tanto plus quis clamat, quanto minus desiderat. Consideremus hīc, obsecro, tria fratrum paria, Abelem & Cainum, Gallum & Iulianum, Phariseum & Publicanum. Hos duos etiam inter fratres numero, quos Christi concio societate tam arcta copulavit.

Abel & Cain orarunt ambo, sed effectu dissimilimo. Repexit Dominus ad Abel, & ad minera ejus. Ad Cain Gen. c. 4. antem & ad numerā ejus non repexit. Quid cassæ dixerimus suis? suum uterque sacrificium perfecit, Deum uterque invocauit: non placuit uterque. In Abelem, repexit conciuntur oculi, avertuntur à Caino. Quid tandem ad Abel, caussæ? Abel utique oravit serio; clamavit in toto ad Cain corde suo, litavit Domino, & perlitavit. At verò Cain antem nō remissiore animo, non id quod optimum habuit, sed repexit vilius aliquid de fructibus tertæ adelevit: Ad Abel, quod reperit selectissimum de primogenitis gregi sui, & de adipibus eorum, statuit: in toto corde suo clamavit. Hinc ad Abeli, non ad Caini dona Dominus repexit. Atque ut Symmachus & Aquila loquuntur. Delectatus est. Quo autem id signo Deus luculentum fecit? igne calitus demissus in Abeli, non in Cain sacrificium. Ita priſci Patres Cyprianus, Cylrus, Hieronymus, Chrysostomus, Theodotion alerunt: quorum verba sunt: Inflamavit Dominus super Abel, & sacrificium ejus, super Cain autem non inflamavit. Hæc nobis bonum erunt hac ratione.

C Quando nos orationē animo remisso ac frido non solum incepimus, sed eodem etiam finis, in nos ipsos recte pronuntiabimus: Non inflammat Dominus super me & sacrificium meum. Sed & causam adamus: Non Abel, non David, sed Cain fui, non clamavi in toto corde meo.

Gallus & Iulianus fratres Constantii Imperatoris filii, ambo clerici, sed sibi dissimili. Quales autem ipsi, talis erat & oratio ipsorum. Hi fratres duo à fundamentis adēm sancti Mamanti struere ceperunt, sumptus & opera partiti. Quidquid Gallus adificavit stabile fuit. Quod Iulianus condidit, totum corruit, ipsi etiam fundamentis è terrā velut indignabundū ejectis. Quid caussæ tam disparis successus in unā cädēmque strūturā? Iulianus ex alio nequam & Iuliani non clamavit, in toto corde suo, Christianum simulavit dum diadema & purpura obtinuit. Dei perduellus. Idcirco non inflamavit Dominus super sacrificium & preces hominis tam insigniter improbi. At verò Gallus Iuliani frater optimo animo utens, summā fide, clamavit in toto corde suo. Propterē super sacrificium illius inflammat Dominus, hujus adētū surrexit, hunc Deus exaudit. Tanti est in toto corde suo clamare ad Dominum.

Phariseus & Publicanus eodem tempore, in codeni templo precatiōes planē impates inierunt. Phariseus rōfus non adēo non clamavit in toto corde suo, adēo non serius fuit exoravit, ut nec oraverit quidem, ut ingeniosè dixerit Augustinus: Quid Phariseus rogarerit Deum, quare in verbis ejus, & nihil invenies. Ascendit orare, nolit f. 36. d. Deum rogare, sed se laudare. Siquidem Lucas articulat: Phariseus stans, inquit, hec apud se orabat. Hæc oratio non nubes penetrabat, sed domini sui gratulabundo sinu se occultabat.

In uno aliquo nosocomi hypocausto agrorotorum complurium diversi gemitus & suspiria eduntur, nec alia

alia fere auditur musica, quam illa miserabilis, ah, ah, heu, heu, oh, oh! Nosocomus est ad mensam illius hypocauti sedeat, & florabiles illas voces audiat, non tamen se loco movet, non surgit, illud animo volvens: Nam assueverunt aures meæ huic musicae, nec manum hæ quiritationes petunt: Quod si ægrotorū aliquis clamare incipiat, Invocate, obsecro, Invocate, tunc loco surgit, & ad ægrotum accurrat, auxiliarem manum commodaturus. Haud aliter Deus nobiscum agit: nos hominunculi miseri, dum vivimus, in nosocomio sumus variis afflicti morbis, variis pressi ærumnis, diversis ingemiscentes cladibus plurimùm laboramus. Hinc gemitus & suspiria, hinc preces & obsecrationes multæ, sed non æquè multi clamores audiuntur. Paratus est Deus velut nosocomus accurrere & auxiliari, sed non cuiusvis vocibus movetur, non quasvis exaudit preces: clamoribus, hoc est, valde seruis ac servidit preceptionibus ad opem ferendam persuaderetur. Ergo contendere vocent, clama, miæger, clama, & juaberis.

Publicanus autem exauditus.
Luc. c. 18.
v. 13.

Thren. c. 2.
v. 19.

Psal. 92.
v. 3.

Hebreus Rex David.
Exod. c. 8.
v. 22.

Ibid. v. 21.

CAPVT XIII.

Quatuor oraturo monita.

Deus olim ut rem grandem pollitus: Faciam, inquit, mirabilem in die illâ terram Gessen, in quâ populus meus est, ut non sint ibi musæ. Contrâ minatur toti Ægypto: Immittam in te omne genus mulcarum, & impelbamur domus Ægyptiorum musæ diversi generis. Exiguum & vile animalculum musæ, sed grande fuit ac misericordie supplicium à mulcæ ita cruciari.

Qui orat, & cogitationibus vagis non singulari studio repugnat, miser est Ægyptius, de quo verissime dicitur: Impleta est domus illius musæ diversi generis.

Qui vero eâ orant animi contentionem, ut tumultuantis cogitationum turbæ pro viribus resistant, menteque ad Deum ardenter erigant, hi sicut inter Ægyptios idololatras non numerandi veniunt, è populo Dei sunt, in dominibus eorum musæ non sunt. Atque hinc, quales sint, noscuntur. Facta est mirabilis terra Gessen, ut non sint ibi musæ.

De hoc mulcarum examine coërcendo haec enim locuti sumus. Nunc porrò tam hoc quam sequenti capite præceptiones seu monita nouem subjiciemus illis perpendenda, qui suum cum Deo spiritum cupiunt

A conjungere; qui conantur, ut suprà demonstratum cum Deo est, in toto corde suo clamare. *Spiritu conjungere.* *Monitum.*

Monitum primum: *Oratio inambulans & vaga,* sterilis est labor. Venia tua, mi homo, quæferim exte, cum cubiculum aut templum ingredieris, quid facere cogitas? Orare, inquis: Ergo recte ora. Hæc agendi norma, si in ullo negotio, in isthac certè valeat: Quod facere vis, fac bene. Nam oratio tam segnis & incuditota nihil imperat, imò nec oratio quidem est, sed vanus & inanis sermo, flumen verborum, sed non pesculentum. Qui sic orat, Deum potius irridet, quam ut laudet. Quod Basilius Magnus astrastruens: Divinum auxilium, inquit, est implorandum non remisi, nec mente hue vel illuc evagante: talis enim non solum non impetrabit quod petit, sed Deum magis irritabit. Aliquam ejus caußam subjiciens Bonaventura: Valde indecens est, ait, ut quis cum Deo loquatur ore, & aliud medetur corde. Non afficit erga Deum, qui aliud cogitat, aliud loquitur. Quid talis oratio impetrat, quæ secundum quidem rogare novit? Siracides ad architecturam respiaciens: Vnus edificans, ait, & unus destruens, quid eis prodest nisi labor? Haud aliter, si ædificet lingua, cor destruat, labor est sterilissimus. Hoc igitur versetur in corde, quod profertur ab ore.

Monitum secundum. *Oratio vaga & inambulans, non sterilis tantum, sed & noxius labor.* Ejusmodi namque oratio non solum nihil imperat, sed & nocumentum adferre. Augustino teste, Oratio justi clavis est cæli: ascendit precatio, & descendit Dei miseration. Hanc autem cæli clavem prævè detorquet, quisquis orat, interim tamen quid oret, ipsèmet ignorat. Vnde triplex Christi, oranti dammum; seram destruxit, clavem fregit, locum non aperuit: Ita proflui, qui animo in oratione tam vagus fuit, tempus perdidit, Deum offendit, cælum non reseravit. Pulcherrimè dixit & verissimè mi. Iacob Augustinus: Oratio oranti est præsidium, Deo sacrificium, dæmoni flagellum. Quod si nullus sit orantis ardor, nulla attentio, vertamus, & cantemus: Oratio calumna postmodum gaudium.

Impotuni profecti & miseri locutores sunt, qui gariunt, & blaterant ut ebrii, aut ut irati, aut etiam ut lymphatici & insani. Ebrii lingua suâudo est: hinc verba lapsantia merguntur luto. Iratis lingua felle ac veneno natat; hinc verba virulenta mortem propinant. Lingua pleneticis in igne est: hinc verba furiata volant & flammea. Etsi ebrius, iratus, fanaticus toto die loquantur, nihil promovent, quod enim diutius gariunt, tanto minus proficiunt. Talis omnino est, qui ignorat, quid orando dicat: temulent, fremebunt, rabiebus fabulator est, & tamen audet coram superiore Rege verba facere: quod plus loquitur, plus offendit; lingua illius fel & ignem vomit. Nec placere potest tam insolens futilitas.

Ocas Israëlis ruinam desinet: Lappa, inquit, in tabernaculo eorum; sacrificium eorum quasi panis lugentum: omnes qui comedunt eum, contaminabuntur. Panis lugentum, panis sordidus, cinere sparsus, & obductus est. Naufragat Deus tam immudos panes. Sed & illud Prophetæ perpendicularium: Lappa in tabernaculo eorum. Lappa hamatum lolii genus est, vestibus adhærens. Homo ad preces imparatus, alta omnia quam quod facit, cogitans, hamatis veribus, tribulis & lappis plenus est; Deum nihilominus ad colloquium audet evocare. Non placat iam haec oratio, sed provocat. Oratio incuditota labor noxius.

s. IV.
Monitum tertium: *Orare maxima hominis est dignitas.* Rominem Deus honore summo afficit, cum illum

Novem monita ut quis possit